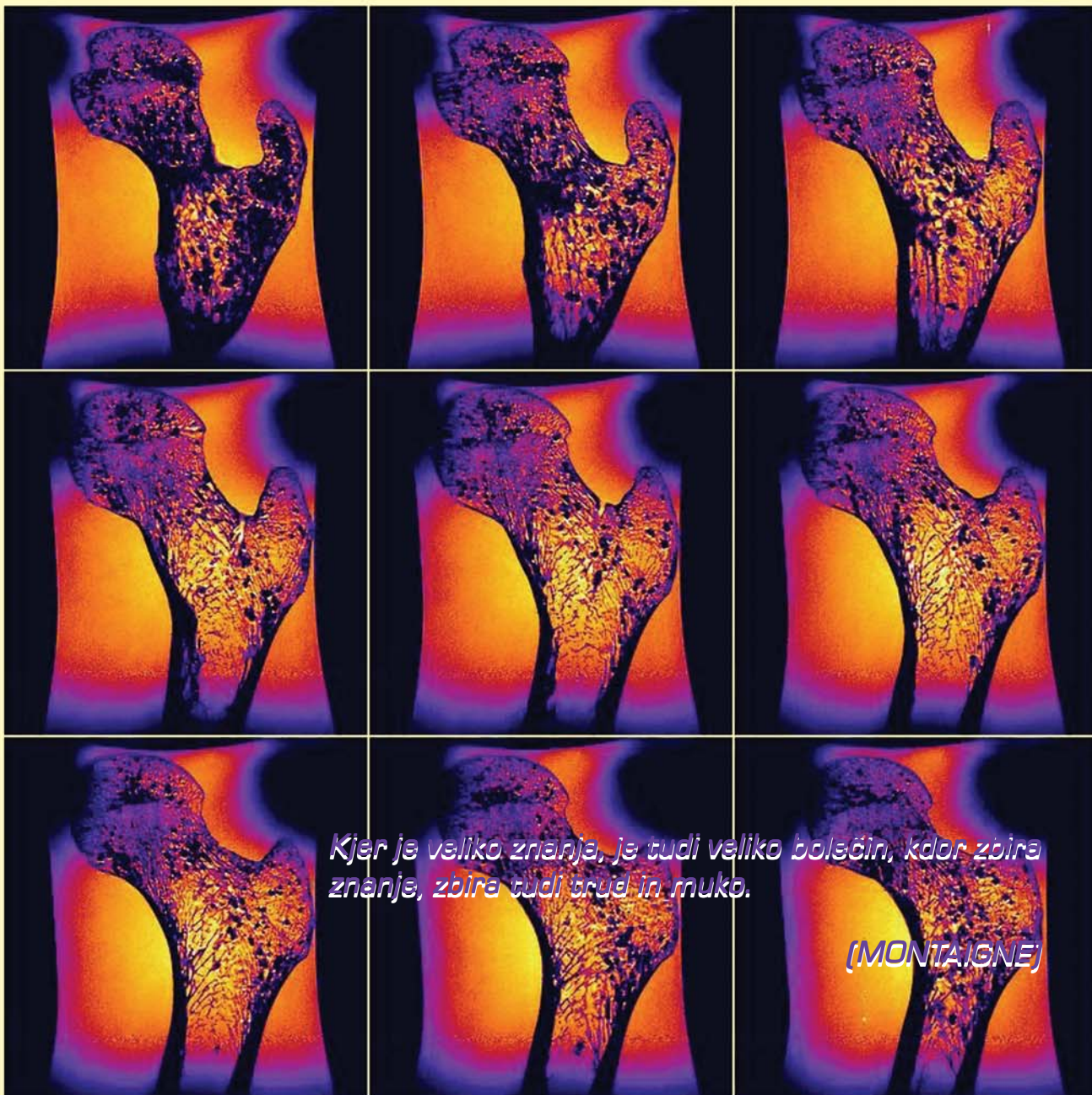

NOVICE IJS

Interno glasilo Instituta "Jožef Stefan"

Številka 124, marec 2006

Kjer je veliko znanja, je tudi veliko bolsčin, kdor zbira znanje, zbira tudi trud in muko.

(MONTAIGNE)

*Dnevi Jožefa Stefana ~ Mednarodna nagrada za prof. Borisa Žemvo
Odprtje razstav Claudija Ugussija in Erne Toncinich*

KAZALO

<i>Dnevi Jožefa Stefana</i>	3
<i>Mednarodna nagrada za prof. dr. Borisa Žemva</i>	4
<i>Sporočili so nam</i>	5
<i>Podpisan sporazum med Obrtno zbornico in IJS</i>	5
<i>Prišli-Odšli</i>	5
<i>Obiski na IJS</i>	5
<i>Obiski po odsekih</i>	5
<i>Kulturno dogajanje na IJS</i>	7
<i>Odprtje razstave slik Claudia Ugussija</i>	7
<i>Odprtje razstave slik Erne Toncinich</i>	7

Uvodnik

Ob obilju snega, ki je za dan ali dva pobelil Ljubljano, so mi prišle na misel vrstice iz pesmi Bela pravljica Kajetana Koviča. Zadnja kitica te pesmi gre takole:

Križemsvet gredo stopinje,
Križemsvet gazi po snegu.
Ena izmed njih je moja,
nanjo pada, pada sneg.

Z gazmi je tako: če po njih nihče ne hodi, se preprosto izgubijo. Ravno tako je z našim raziskovalnim delom. Če ne objavljamo in o njem ne diskutiramo, običimo nekje na mestu. Tu bi se navezala na zanimivo predavanje dr. Richarda Hollingswortha o dejavnih, ki pripomorejo k pomembnim odkritjem. To so ugodne delovne razmere ter interdisciplinarnost, pa spet ne prevelika, saj če je prevelika, ne omogoča dobrega pretoka idej in dobre komunikacije. Na pomembnem mestu je tudi okrepčevalnica, saj ta omogoča popolnoma naključen stik med zaposlenimi. Na Institutu imamo bolj ali manj vse. To dokazujejo nagrade in priznanja, ki so jih prejeli naši raziskovalci v preteklosti. Nazadnje je pomembno mednarodno nagrado prejel prof. dr. Boris Žemva. Nagrado mu je podelilo Ameriško kemijsko društvo za leto 2006 za odkritja v kemiji fluora. Če morda ne veste, so na odseku, ki ga sedaj vodi prof. Žemva, že pred mnogimi leti prvi na svetu sintetizirali nekatere ksenonove fluoride. Do tedaj je namreč veljalo prepričanje, da žlahtni plini zaradi polne zunanje elektronske lupine niso kemijsko reaktivni. Pa, da se spet navežem na predavanje dr. Hollingswortha, sta za dobre rezultate ključnega pomena dobra ideja in vztrajnost.

Polona Umek

P. s. Za vse tiste, ki niste bili na predavanju dr. Richarda Hollingswortha in vas tematika zanima, se lahko mimogrede zapeljete na <http://history.wisc.edu/hollingsworth>.

Novice IJS, glasilo Instituta "Jožef Stefan"

Urednika: dr. Polona Umek, Blaž Kralj, univ. dipl. kem.

Sodelavka: Natalija Polenec, univ. dipl. inž. arh., **Lektor:** dr. Jože Gasperič

Naslovnica: Magnetnoresonančna slika stegnjenične kosti. Na sliki je dobro vidna satasta struktura, ki učinkovito blaži udarce.
Slika je posnel dr. Igor Serša, F5.

Fotografije: Marjan Smerke in avtorji prispevkov

<http://www-novice.ijs.si>, e-pošta: novice@ijs.si. Tisk: Grafika M, fotoliti: Fotolito Dolenc

Ponatis vsebine je dovoljen z opombo, da gre za prispevek iz Novic IJS. Članke, predloge in pripombe lahko pošljete po e-pošti: novice@ijs.si

Za vsebino strokovnih in (poljudno)znanstvenih člankov odgovarjajo avtorji!

ISSN 1581-2715

PROGRAM DNEVOV JOŽEFA STEFANA 2006

20.–24. marec 2006

Ponedeljek, 20. marec 2006, 13.00

Predavanje

PROF. DR. BORIS ŽEMVA

Institut »Jožef Stefan«

OKSIDANTI PAR EXCELLENCE

Velika predavalnica IJS, Jamova 39,
Ljubljana

Sreda, 22. marec 2006, 13.00

Predavanje

PROF. DR. NEERA BORKAKOTI

Medivir UK Ltd, Chesterford Research Park,
Little Chesterford, Essex CB10 1XL,
Velika Britanija

**BIOINFORMATIKA, STRUKTURNA
BIOLOGIJA IN NA OSNOVI STRUKTUR
ZASNOVANO NAČRTOVANJE
LIGANDOV PRI ODKRIVANJU ZDRAVIL**

Velika predavalnica IJS, Jamova 39,
Ljubljana

Ponedeljek, 20. marec 2006, 14.30

Odprtje razstave

SREČO DRAGAN

TEHNOPERFORMANS 06

Galerija IJS, Jamova 39, Ljubljana

Sreda, 22. marec 2006, 18.00

**PODELITEV "ZLATIH ZNAKOV" JOŽEFA
STEFANA**

Velika predavalnica IJS, Galerija IJS,
Jamova 39, Ljubljana

Na podelitvi bo nastopila pevka Vita Mavrič
s svojo skupino.

Torek, 21. marec 2006, 10.00–12.00

**SREČANJE PREDSTAVNIKOV VLADE RS,
GOSPODARSTVENIKOV IN
RAZISKOVALCEV IJS**

Srečanje predstavnikov vlade Republike Slovenije (minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo dr. Jure Zupan in minister službe vlade za razvoj dr. Jože P. Damjan), gospodarstvenikov in raziskovalcev Instituta "Jožef Stefan". Tema razgovora: "Institut in razvojne priložnosti Slovenije"

Velika predavalnica IJS, Jamova 39,
Ljubljana

Četrtek, 23. marec 2006, 9.00–14.00

DAN ODPRTIH VRAT

Četrtek, 23. marec 2006, 13.00

Predavanje

AKADEMIK PROF. DR. FRANČ STRLE

Klinični center, Ljubljana

**GRIPA, PTIČJA GRIPA –ALI NAM GROZI
PANDEMIJA?**

Velika predavalnica IJS, Jamova 39,
Ljubljana

Petek, 24. marec 2006, 12.00

Predavanja

prof. dr. Bernard Roth

**"DESIGN THINKING" KOT ORODJE PRI
REŠEVANJU PROBLEMOV V TEHNOLOGIJI
IN ŽIVLJENJU**

Mechanical Engineering, Stanford University,
Kalifornija, ZDA

**Velika predavalnica IJS, Jamova 39,
Ljubljana**

Petek, 24. marec 2006, 13.30

**PODELITEV PRIZNANJ MLADIM
RAZISKOVALCEM**

**Velika predavalnica IJS, Galerija IJS,
Jamova 39, Ljubljana**

Na prireditvi bo nastopil pevec **Zoran
Predin**

MEDNARODNA NAGRADA ZA PROF. DR. BORISA ŽEMVO

Prof. dr. Boris Žemva je v začetku letošnjega leta dobil nagrado Ameriškega kemijskega društva (ACS) za ustvarjalno delo v kemiji fluora za leto 2006.

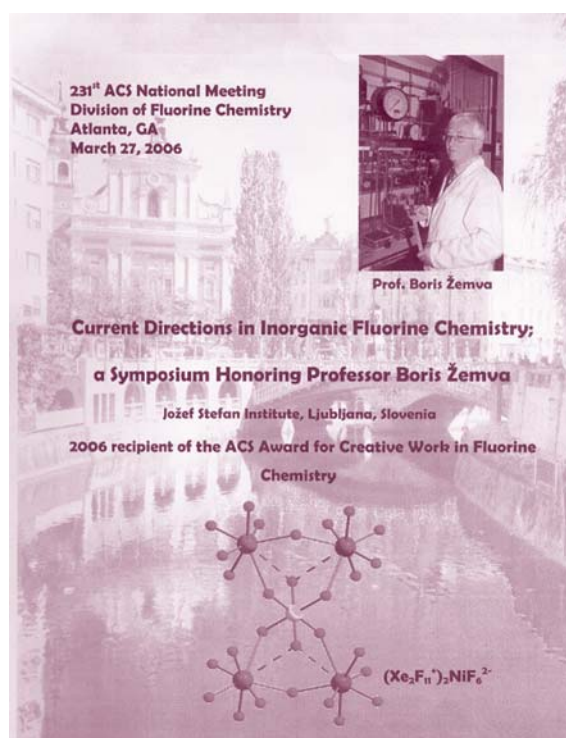
V počastitev tega priznanja bodo v okviru 231. nacionalnega simpozija Ameriškega kemijskega društva v Atlanti, ZDA (26.–30. marec 2006), z naslovom Current Directions in Inorganic Fluorine Chemistry posvetili en dan (27. 3.) prof. dr. Borisu Žemvi.

Simpozija se bo udeležilo 14 vabljenih predavateljev s področja anorganske kemije fluora iz celega sveta.

Do sedaj je tako priznanje, ki je bilo ustanovljeno leta 1972, dobilo 35 kemikov, od teh je bilo le 8 iz Evrope.

Iskreno čestitamo!

Uredništvo Novic IJS

Plakat za simpozij Ameriškega kemijskega društva s sliko prof. dr. Borisa Žemve in Ljubljane

PODPISAN SPORAZUM MED OBRTNO ZBORNICO IN IJS

Zastopnikii Obrtne zbornice Slovenije in Institut "Jožef Stefan" so 31. 1. 2006 podpisali sporazum o sodelovanju, ki bo temeljil na izobraževanju obrtnikov in podjetnikov o

visokih tehnologijah ter spoznavanju aplikativnih tehnologij in novih znanosti, ki so uporabne v obrti in podjetništvu.

Marina Skok

PRIŠLI-ODŠLI

Prišli v delovno razmerje:

- 1. 2. 06 Tanja Debevec, dipl. uprav. org., višja knjigovodkinja v U-4
- 9. 2. 06 Maja Rebolj, dipl. org., višja referentka v U-2
- 22. 2. 06 Petra Jaramaz, univ. dipl. ekon., strokovna sodelavka v U-1
- 22.2.06 Nina Novinec, univ. dipl. pol., strokovna sodelavka v E-8
- 10. 2. 06 doc. dr. Tomaž Gyergyek, znanstveni sodelavec v F-8
- 1. 3. 06 Matejka Podlogar, univ. dipl. kem., strokovna sodelavka v K-7
- 1. 3. 06 Darja Svetek, univ. dipl. inž. kem. inž., strokovna sodelavka pripravnica v K-5
- 1. 3. 06 mag. Zoran Levnajić, asistent z magisterijem v F-1

Odšli iz delovnega razmerja:

- 28. 2. 06 dr. Marjan Šterk, asistent z magisterijem v E-6
- 28. 2. 06 dr. Boris Vodopivec, asistent v F-5
- 28. 2. 06 Milan Tomazin, univ. dipl. fizik, strokovni sodelavec v F-8
- 28.2.06 dr. Andrej Horvat, znanstveni sodelavec v R-4
- 25. 2. 06 doc. dr. Marko Dolinar, znanstveni sodelavec v B

Vsem novim sodelavcem želimo prijetno počutje na delovnem mestu!

Marjeta Purkart, sekretariat IJS

OBISKI NA IJS

OBISKI PO ODSEKIH (19. 1. - 27. 2. 2006)

Odsek za teoretično fiziko F-1

Dne 23. 2. 2006 je bil na delovnem obisku dr. Paolo Creminelli, The Abdus Salam ICTP, Trst, Italija. V okviru obiska je imel gost predavanje z naslovom *Right-handed neutrinos as the source of density perturbations*.

Od 16. 2. do 26. 2. 2006 je bil na obisku prof. dr. Geoffrey Rodgers, University of Brunel, Uxbridge, London, Velika Britanija. Obisk je bil namenjen pogovorom s področja statistične fizike dinamičnih omrežij v okviru EU-projekta COST. Med obiskom je imel gost predavanje z naslovom *Complex networks and random matrices*.

Na dvodnevem obisku je bil 1. in 2. 2. 2006 prof. dr. Goran Senjanović, The

Abdus Salam ICTP, Trst, Italija. Obisk je potekal v okviru sodelovanja na področju teorij poenotenja, predvsem v zvezi z razumevanjem fermionskih mas in mešalnih kotov, fizike nevtrinov ter protonskega razpada. Med obiskom je imel gost predavanje z naslovom *Neutrino mass as a probe of unification*.

Med 8. 2 in 10. 2. 2006 je bil na obisku prof. dr. Peter Schuster, Institut für Theoretische Chemie, Universität Wien, Dunaj, Avstrija. Obisk je bil namenjen pogovorom o matematičnem modeliranju regulacije genov. Med obiskom je imel gost odsečni seminar z naslovom *Dynamical systems in gene regulation*.

Od 2. 2. do 17. 2. 2006 je bil na obisku prof. dr. Victor B. Mandelzweig, The Hebrew

University, Jeruzalem, Izrael. Obisk je bil namenjen obravnavanju nove metode kvazilinearizacije QLM in pripravi članka o posebnem primeru singularnega potenciala.

Odsek za fiziko nizkih in srednjih energij F-2

Med 14. 2. in 16. 2. 2006 sta prišla na obisk dr. Sebastijan Brezinšek in dr. Arkadi Kreter, oba Institut für Plasmaphysik, Forschungszentrum, Jülich, Nemčija. Obisk je potekal v okviru sodelovanja na področju fuzije, projektov P2 in P5 Slovenske fuzijske asociacije (SFA). Gosta sta se udeležila tudi delavnice FZJ-IJS na področju Plasma-Wall Interaction.

Na tridnevnom obisku je bil med 14. 2. in 17. 2. 2006 dr. Marek Rubel, Alfvén Laboratory, Royal Institute of Technology (KTH), Association EURATOM - VR, Stockholm, Švedska.

Obisk je potekal v okviru sodelovanja na področju fuzije, projektov P2 in P5 Slovenske fuzijske asociacije (SFA). Gost se je udeležil tudi delavnice FZJ-IJS na področju Plasma-Wall Interaction.

Odsek za fiziko trdne snovi F-5

Od 20. 2. do 25. 2. 2006 je bil na obisku prof. dr. Horst Beige, Martin-Luther Universität, Halle, Nemčija. Prof. Beige je sodeloval pri raziskavah elektromehanskih lastnosti relaksorjev brez vsebnosti svinca.

Med 31. 1. in 3. 2. 2006 je bila v okviru slovensko-hrvaškega bilateralnega projekta "Študij interakcije liposomov z aminokislinami in peptidi za usmerjen prenos v organizem z metodami elektronske spinske resonance" na obisku dr. Vesna Noething-Laszlo, Institut Ruder Bošković, Zagreb, Hrvaška. Namen obiska je bil pregled rezultatov meritev polarnosti v bioloških membranah in priprava članka.

Odsek za kompleksne snovi F-7

Od 5. 2. do 19. 2. 2006 je bil na delovnem obisku prof. dr. Martin Fally, Nonlinear physics group, Faculty of Physics, Vienna University, Dunaj, Avstrija. Obisk je potekal v okviru bilateralnega projekta *Spontano*

urejanje derivatov gvanozina v vodnih raztopinah. Dr. Fally je sodeloval pri raziskavah vzorcev kompozitnih holografskih materialov. Med obiskom je imel odsečni seminar z naslovom *Reversible centrosymmetric photosensitive crystals (sodium-nitroprusside, DX-center materials, garnets)*.

Odsek za komunikacijske sisteme E-6

Med 23. 2. in 24. 2. 2006 je bil na obisku prof. Nikola Rožić, Katedra za telekomunikacije FESB Univerze v Splitu, Split, Hrvaška. Obisk je bil namenjen pogovorom v okviru bilateralnega projekta.

Reaktorski infrastrukturni center RIC

Dne 16. 2. 2006 je prišel na obisk prof. dr. Hannspeter Winter, EAURATOM, Dunaj, Avstrija. Obisk je bil namenjen ogledu reaktorja.

Pisarna za prenos tehnologije U-9

Dne 17. 2. 2006 je prišel na sestanek Aleardo Furlani, Innova S. p. A., Rim, Italija. Sestanek je bil namenjen analizi o doseganju ciljev IRC-jev in potrebni zunanji pomoči.

Dne 31. 1. 2006 je prišel na sestanek Davor Čerljenko, Grad Labin, Istarska županija, Labin, Hrvaška. Sestanek je potekal v okviru skupnega projekta Boost-IT in je bil namenjen določitvi nalog in usklajevanju posameznih partnerjev v okviru skupnega projekta. Z gospodom Čerljenkom so prišli še trije sodelavci.

Na enodnevnem obisku je bil 26. 1. 2006 dr. Gallieno Denardo, International Centre for Theoretical Physics, Trst, Italija. Obisk je bil namenjen pogovoru o možnostih sodelovanja med International Centre for Theoretical Physics in Institutom "Jožef Stefan".

V Novicah IJS objavljamo le tiste obiske, ki so vneseni v bazo podatkov (<http://www.ijs.si/ijs/obiski>). S tem lahko zagotavljamo večjo ažurnost, pravilnost in zanesljivost objav.

ODPRTJE RAZSTAVE CLAUDIA UGUSSIJA

Ponedeljek, 23. januar 2006, ob 15.00 uri

Utrinka z odprtja razstave

ODPRTJE RAZSTAVE ERNE TONCINICH

Ponedeljek, 27. februar 2006, ob 15.00 uri

Utrinka z odprtja razstave

Progasti žafran (*Crocus reticulatus* Steven ex Adams in Weber fil. in Mohr)

V Sloveniji živita dve vrsti žafrana, progasti žafran (*Crocus reticulatus*) in splošno znani pomladanski žafran (*Crocus vernus*), ki ima na območju Slovenije dve podvrsti. Ti podvrsti sta pomladanski žafran (*Crocus vernus* subsp. *vernus*) in beli žafran ali nunka (*Crocus vernus* subsp. *albiflorus*).

Rod žafran uvrščamo v družino perunikovke (Iridaceae). Za perunikovke, ki sodijo med enokaličnice in imajo v semenu en klični list, velika večina pa še progasto ožiljene liste (vzporedno ali slokasto progasta ožiljenost) in pogosto trištevne cvetove, so značilni dvospolni cvetovi, ki so zvezdasti ali somerni. Listov cvetnega odevala je šest, nameščeni so v dveh krogih, v vsakem so trije. Prašniki so trije in sicer so ostali od zunanjšega kroga prašnikov, medtem ko notranjšega kroga ni več. Plodnica perunikovk je podrasla, plod pa je glavica. Rastline, ki jih družimo v to družino, so trajnice s podzemnimi založnimi organi bodisi gomoljem bodisi koreniko. Gomolj je oblato podzemno steblo, korenika ali rizom pa je odebeljeno podzemno steblo z brsti in lahko raste vodoravno ali navpično. V oba so rastline v obdobju rasti nakopičile hranilne snovi.

Foto: Jošt Stergaršek

Progasti žafran takoj spoznamo, saj ima zunanje liste cvetnega odevala, ki so bele do rahlo lila barve, okrašene z izrazitimi vzdolžnimi temno vijoličnimi progami. Notranji listi perianta so blede lilasti. Cvet je v goltu rumen, pestič in prašniki so oranžni. Ko zacveti, se črtalasti listi, ki so široki le nekaj milimetrov, komaj dobro pokažejo iz zemlje. Podzemni gomolj je pri tej vrsti obdan z mrežastovlaknatim ovojem, pri pomladanskem žafranu pa z vzporednovlaknatim ovojem, ker pa se da žafrane zanesljivo (do)ločiti po nadzemnih delih, jih sam nisem odkopaval.

Progasti žafran uspeva le v jugozahodnem, submediteranskem delu Slovenije in sicer na suhih kraških travnikih od nižine do montanskega pasu. Cvetočega lahko najdemo od februarja na prisojnih, pa vse do aprila v hladnejših legah. Fotografija prikazuje progasti žafran februarja na kraški gmajni v bližini Dutovelj.

Jošt Stergaršek

Viri:

Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenk, A. Martinčič et. al, TZS 1999;
Navodila za vaje iz sistematske botanike, N. Jogan, 2000;
Gradivo za Atlas flore Slovenije, N. Jogan et. al., Center za kartografijo favne in flore, 2001;